

~~K 951~~
1a

საქართველოს სოციალისტური საბჭოთა რესპუბლიკა.

პროლეტარებო ყველა ძვეყნისა, შერთდით!

ფ. მ ა ხ ა რ ა ძ ე

ს. ს. ს. რ. მიწადმოქმედების სახალხო კომისარი.

საქართველოს საბჭოთა მთავრობის კანონები მიწის შესახებ

ყველა ადგილობრივ მიწის განყოფილებებს და
მიწის კომიტეტებს სახელმძღვანელოთ და მოე-
ლი გლახაკობის საყურადღებოთ.

სასულმწიფო გამომცემლობა

თფილისი, 1921 წ.

საქართველოს ოფეკომის სტამბა

4
70551-5102-5-22

საქართველოს საზოგადოებრივი განვითარების კანონები
მიწის შესახებ

ყველა ადგილობრივ მიწის განყოფილებებს და
მიწის კომიტეტებს სახელმძღვანელოთ და მთე-
ლი გლეხკაცობის საყურადღებოთ.

საქართველოს გლეხკაცობა მთელი ათეული და
ასეული წლების განმავლობაში ამაოთ ელოდებოდა
მიწის საკითხის გადაჭრას ისე, როგორც ამას მშრო-
მელი გლეხობის ინტერესები მოითხოვდა. დღეს ყვე-
ლამ კარგათ იცის, რომ ჩვენი გლეხები მენშევიკე-
ბის დროსაც ისევე იყვნენ შევიწროებულნი და ისევე
იჩაგრებოდნენ უმიწობის გამო, როგორც მეფობის
დროს. სამაგიეროთ ყოფილი თავადები, მემამულეე-
ბი და სოფლის მეფეებში (შეძლებული, მდიდარი
გლეხები) მენშევიკების მთავრობის დროსაც ისევე
არხეინათ გრძნობდნენ თავს, როგორც ძველ იმათ-
თვის სანატრელ დროს. მხოლოდ **საბჭოთა ხელის-
უხლებას**, ე. ი. **მუშების და გლეხების მთავრო-
ბას** შეეძლო სამუდამოთ ბოლო მოეღო იმ დიდი
უსამართლობისათვის, რასაც წარმოადგენდა ის ურ-
თიერთობა, რომელსაც ადგილი ჰქონდა მიწის მფლო-
ბელობის და კერძო საკუთრების ნიადაგზე, როგორც
ზომანოვების, ისე მენშევიკების ბატონობის დროს.

ამიტომ თავის-თავათ იგულისხმება, რომ დღი-დან **საბჭოთა ხელისუფლების** დამკვიდრებისა საქართველოში რევოლუციონური მთავრობა შეუდგა ყველა იმ ურთიერთობათა და დამოკიდებულებათა აღმოფხვრას, რასაც ადგილი ჰქონდა მიწის მფლობელობის ნიადაგზე და რაზედაც წინეთ დამყარებული იყო მშრომელი გლეხკაცობის დაჩაგვრა და დამონება, რისთვისაც მან ჩქარა გამოიმუშავა შესაფერი კანონები.

ამა წლის 6 აპრილის რიცხვით საქართველოს რევოლუციონურმა მთავრობამ გამოსცა **პირველი ძირითადი კანონი** (დეკრეტი № 17), რომელიც საფუძვლად დაედვა მიწის საკითხის გადაჭრას ჩვენში მშრომელთა სასარგებლოთ. ამ კანონის მთავარი დებულებები ასეთია:

1. ყველა მიწები მთელი მშრომელი ხალხის საერთო კუთვნილებას შეადგენს. მიწის ყიდვა-გაყიდვა, მისი **იჯარით ან რაიმე სხვა სახით ვისმეზე გადაცემა ისპობა** (მუხ. 1).

2. ის მიწები, რომლებიც მენშევიკების დროს ჩამოურთმეველი შერჩათ კერძო მემამულეებს, ეკლესიებს და სხვებს და მიცემული ჰქონდათ იმათ როგორც „ნორმა“, შენობებით, ყოველივე იარაღით და სხვ. **უნდა ჩამოერთვათ მათ სრულიად უხასყიდლოდ** და წინეთ ჩამორთმეულ მიწებთან ერთათ უნდა ჩაირიცხონ **მიწის სახელმწიფო ფონდში**

უმიწაწყლო და მცირე მიწიან გლეხებისათვის გადასაცემათ (მუხ. 2).

3. ყველა სოფლის საზოგადოებაში ან თემში დაუყოვნებლივ უნდა შესდგეს უმიწაწყლო, მცირე და საშუალო მიწის მშრომელთაგან, ე. ი. **ლარიბი გლეხკაცობისაგან მიწის კომიტეტები**, რომლებიც მიწათმოქმედების კომისარიატის და მაზრის რევოლიუციონური კომიტეტის წარმომადგენლებთან ერთად ახდენენ **მიწის ჩამორთმევას** (კონფისკაციას) და რომლებიც ადგილობრივი პირობების მიხედვით განსაზღვრავენ მიწის ნორმას, რომელიც უნდა გადაეცეს მიწის ფონდიდან გლეხკაცების ცალკე ოჯახებს სასარგებლოთ და აგრეთვე იმ ნორმასაც, რომელიც შეიძლება დაეტოვოს წინანდელ მემამულეს (მუხ. 6).

4. მიწით სარგებლობის უფლება ეძლევა საქართველოს საბჭოთა რესპუბლიკის ყველა მოქალაქეს განურჩევლად სქესისა, ვინც კი მოინდომებს **მიწის დამუშავებას საკუთარი შრომით, თავისი ოჯახის დახმარებით ან ამხანაგობით**, და მხოლოდ იმ დრომდე, სანამ შეეძლება მიწის მუშაობა. მიწის მშრომელნი, რომელთაც მოხუცებულობის ან დასნეულების გამო სამუდამოთ მოესპობათ მუშაობის უნარი, კარგავენ უფლებას მიწით სარგებლობისას, ხოლო სამაგიეროთ სახელმწიფოსაგან იღებენ დახმარებას პენსიის სახით (მუხ. 10).

5. ყველა მიწის მუშაკი, უმიწაწყლო თუ მცირე მიწის მქონებელი გლეხი მიწის ფონდიდან მიიღებს სამყოფ მიწას, რაც უზრუნველყოფს მის და მისი ოჯახის არსებობას (მუხ. 11).

6. დეკრეტის № 17-ის ძალით ყოველგვარი გადასახადი მიწაზე (ღალა და სხვა) საქართველოს სოციალისტური საბჭოთა რესპუბლიკის ტერიტორიაზე სამუდამოთ მოიხპო და აგრეთვე გაუქმებულია ყველა ის კანონები, რომლებიც იქნენ გამოცემული აქ სხვა და სხვა მთავრობების მიერ 1921 წლის 25 თებერვლამდე (მუხ. 15 და 16).

7. იმ უმიწაწყლო ან მცირე მიწიან გლეხებს, რომლებმაც მენშევიკების მთავრობის დროს მიწა შეიძინეს მიწის ფონდიდან ფულზე, რა თქმა უნდა ნაყიდი მიწა რჩებათ სარგებლობაში, ხოლო გაღებული ფული უნდა დაუბრუნდეთ ხაზინიდან (მუხ. 17).

აი მთავარი დებულება მიწის კანონისა, რომელიც საქართველოს საბჭოთა მთავრობამ გამოსცა ამ ოთხი თვის წინეთ. ამ კანონის ძალით საქართველოში მოიხპო სხვილი მიწათმფლობელობა, გაუქმდა სამუდამოთ მიწის ღალა, მიწა შეიქნა ხელმისაწვდენი ყველა იმათთვის, ვინც კი მოისურვებს იმის დამუშავებას თავისი შრომით, ან ამხანაგურათ და მთელი ამ დიდი რეფორმის მოგვარება და მოწყობა ადგილობრივ მიენდო თვით ღარიბ გლეხკაცობას, ანუ მის მიერ არჩეულ მიწის კომიტეტებს.

6 აპრილის კანონს (დეკრეტი № 17) მოყვა მიწადმოქმედების სახალხო კომისარიატის მიერ გამოცემული სხვა და სხვა განმარტებები და ინსტრუქციები ხსენებული კანონის ცხოვრებაში გასატარებლად, როგორც, მაგ., განმარტებები მიწის კომიტეტების შედგენის შესახებ (14 აპრილს), მიწის ნორმების და გეგმების გამომუშავების დროებითი წესები (20 აპრილს), წესები მიწების ჩაპირთმევა-განაწილების შესახებ (23 აპრილს) და სხვ. და სხვ. სამწუხაროთ, როგორც დღეს ირკვევა, ჩვენმა ადგილობრივმა საბჭოთა ხელისუფლების ორგანოებმა, სამაზრო და სასოფლო რეეკომებმა და იმათ სამიწათმოქმედო განყოფილებებმა ვერ შესძლეს არა თუ ხისწორით და უკლებლათ გაეტარებინათ ცხოვრებაში საბჭოთა კანონმდებლობა მიწის შესახებ, არამედ რაც კიდევ უფრო სამწუხარო და სავალალოა, მათ ვერ შესძლეს გაეცნოთ და განემარტათ გლახკაცობისათვის მიწის შესახებ გამოცემული კანონები. ამნაირათ გლახკაცობისთვის, საბჭოთა მთავრობის კანონმდებლობა დღემდის თითქმის უცნობი შეიქნა. ამ გარემოებამ ხელი შეუწყო იმას, რომ ყოფილ მემამულეებმა ალაგ-ალაგ ისევ წამოყვეს თავი და ისე გათამამდნ, რომ ადგილობრივ რეეკომებიდან დაიწყეს მოთხოვა, რომ ამ უკანასკნელთ აღედგინათ ისინი თავის წინანდელ უფლებებში, ე. ი. დაებრუნებიათ იმათთვის ჩამორ-

თმეული მიწები და იმავე დროს აქედან იმართებოდა გლეხები მიწის ღირებულებების როგორც წარსული წლების, ისე წლებიდან დღემდე გადაეხადათ ყოფილ მემამულეთა სასარგებლოდ. წარმოიდგინეთ იმათ ასეთ სრულიად უკანონო სურვილს ზოგიერთ ადგილას გასავალი მიეცა. ასე, მაგალითად, გორის მაზრაში, ყოფილმა მემამულეებმა სიყალბით და დატყუილებით ერთი და საბჭოთა ხელისუფლების სისუსტით თუ შეუგნებლობით მეორე მხრით თავის წინანდელი ნორმების დაბრუნება მოახერხეს და ღირებულების აკრეფასაც შეუდგნენ. შეიძლება ამავე გარემოებას სხვა მაზრებშიაც ჰქონდა და ან დღესაც აქვს ადგილი. ჩვენ კი ამის შესახებ შესაფერი ცნობები არა გვაქვს.

ამიტომ მე, როგორც მიწადმოქმედების სახალხო კომისარი და საქართველოს რევოლუციონური მთავრობის წევრი, საყოველთაოდ, ყველას გასაგონათ და უწინარეს ყოვლისა **გლეხკაცობის საყურადღებო**თ ვაცხადებ: ყოველივე ეს საქართველოს სოციალისტური საბჭოთა რესპუბლიკის კანონების უტიფარი და თავხედური დარღვევაა, რომ საქართველოს მუშების და გლეხების მთავრობა მიიღებს და უკვე ღებულობს უსასტიკეს ზომებს ამ კანონების დამრღვეველთა წინააღმდეგ, რომ ყოფილ მემამულეებს, რომელთაც სიყალბით და დატყუილებით მოახერხეს თავისი წინანდელი მიწების დაბრუნება და ღირებულების აღება, ყოველივე ეს მათ ხელახლათ

ჩამოერთმევათ და პასუხისგებაშიაც იქნებიან მიცემულნი. დეე იცოდნენ როგორც გლეხებმა, ისე ყოფილმა თავადებმა და მემამულეებმა, რომ ძველი მიწათმფლობელობის წესი და მასთან მჭიდროთ დაკავშირებული **ღალა სამუდამოთ მოისპო**, და ვინც ამის აღდგენას მოიწადინებს, ის, როგორც **ნამდვილი კონტრ-რევოლიუციონერი და მშრომელი ხალხის მტერი სასტიკათ დაისჯება** რევოლიუციონური დროის კანონებით. არ შეიძლება აქვე არ აღვნიშნოთ ერთი გარემოება. ხალხის მტრები და მისი მოღალატენი ძლიერ მოხერხებულათ და ეშმაკურათ იქცევიან. ასე, მაგალითად, წინანდელ მიწების უკან დაბრუნებას და ღალების გადახდევინებას ეს ვაჟბატონები თითქო ჩვენზევე კანონებით, ესე იგი თვით საბჭოთა ხელისუფლების კანონებით, ასაბუთებენ. ამიერიდან „ცნობილი“ ხაშურის „მოსამართლე“ კიკნაძე და ყოფილი თავადები და მემამულეები ვეზირიშვილები ღალების აღებას დეკრეტით № 17 ასაბუთებდენ, ე. ი. იმ ძირითადი კანონით, რომელმაც ყოველივე ეს მოსპო. აი სადამდის მიდის იმათი კადნიერება და გათამამება! მაგრამ ისინი უთითებენ კიდევ შიწათმოქმედების სახალხო კომისარიატის ორ ცირკულიარზე (№ №: 3 და 4), სახელდობრ ამ ცირკულიარების **მეორე მუხლზე**. აი რა არის ნათქვამი იქ სიტყვა-სიტყვით: „**საზიაროთ გაცემული წვრილი და საშუალო ზომის მიწების შესახებ პირობები უნდა ძალა-**

ში დარჩეს ამ წლის მოსავლის მოწვევამდე“. აშკარაა თუ ვისზეა აქ ლაპარაკი, თუ ვინ იგულისხმება აქ. საქმე იმაშია, რომ არის ისეთი შემთხვევები, როცა წვრილი მფლობელი, გლეხი, ე. ი. სოფლის ან ქალაქის მუშა იძულებული ხდება თავისი მიწის მცირე ნაჭერი მისცეს სხვას დასამუშავებლად, და ამაზე ამყარებს ის მთელ თავის იმედებს. აშკარაა, რომ ასეთი წვრილი მფლობელის ინტერესებს მუშურ-გლეხური მთავრობა ვერ დაივიწყებდა სავსებით, და ამიტომაც ამ წვრილ და საშუალო ზომის მიწების პირობები მან ძალაში დასტოვა ამ წლის მოსავლის მოწვევამდე. ყველასთვის აშკარა უნდა იყოს, რომ აქ ჩვეულებრივი ღალის ნასახიცი არაა და არც შეიძლება ყოფილიყო, ვინაიდან იმავე ცირკულიარის პირველი მუხლი გადაჭრით უარყოფს და აუქმებს მიწის გაცემას ქირით ან ღალით „გარდა წვრილ მიწიან ქვრივ დედაკაცებისა, სამხედრო ან სამოქალაქო სამსახურში მობილიზაციით გაწვეულთა და ისეთი პირებისა, რომლებიც დასწრეულების ან ძლიერ მოხუცებულობის გამო თვითონ ვერ შესძლებენ მიწის დამუშავებას“.

კიდევ უფრო ბოროტათ იყენებენ ცირკულიარს № 4 მეორე მუხლს. აი რას ვკითხულობთ იქ: „ყოფილ მემამულეს, რომელიც დაბრუნდება თავის მამულში ამა წლის 15 ივნისამდე და განაცხადებს, რომ მას სურს მიწის დამუშავება საკუთარი

შრომით, **საერთო წესით** უნდა მიეცეს ნორმა დეკრეტის ძალით თავის ყოფილ მამულში“. ეს **საერთო წესი** არის მიწის დეკრეტის № 17-ის მეექვსე მუხლი, სადაც ლაპარაკია **მიწის კომიტეტებზე**, რომლებსაც უფლება აქვთ ყოფილ მემამულეს მიუზომოს საჭიროების კვალობაზე მიწის საშუალო ნორმა, რომელიც იმ რაიონში მიღებული იქნება, თუ მართლა სურს მას დაამუშაოს ის თავისი საკუთარი შრომით. მორჩა და გათავდა. ამ ახალ ნორმას არაფერი საერთო არა აქვს წინანდელ ნორმებთან, რომლების აღდგენას საბჭოთა ხელისუფლების წინააღმდეგ თხოულობდნენ, მაგ., ვეზირი-შვილები ხაშურის რევკომისაგან, მაგრამ მიწის კომიტეტებს სრული უფლება აქვთ მინიჭებული, რომ ყოფილ მემამულეებს სრულებით არ მისცენ რაიმე ნორმა. არავითარ გაუგებრობას აქ აღგილი არ უნდა ჰქონებოდა, და თუ ასეთი გაუგებრობა მაინც ხდებოდა, ყველა ამის გამოსარკვევათ სათანადო დაწესებულებებს, თუ კერძო პირთ მიწათმოქმედების სახალხო კომისარიატისთვის უნდა მიემართათ, როგორც ეს ნაჩვენებია თვით **დეკრეტის № 17 მეოთხე მუხლში**, სადაც, სხვათა შორის, ნათქვამია: „ყელა ორგანოები მიწის საკითხის მოწესრიგების საქმეში **სახელმძღვანელო დირექტივებს ლეზულობენ მიწათმოქმედების სახალხო კომისარიატისაგან**“. გარდა ამისა ცირკულიარის № 3-ის მეშვიდე მუხლიც

პირდაპირ ამბობს: „საერთოდ ყველა კითხვები საადგილ-მამულო ურთიერთობის და მიწის შესახებ უნდა გადაწყვეტილ იქნეს რევოლუციონურ სინდიკატს და სამართლიანობის თანახმად, და ყველა გადაწყვეტილებები მიწათმოქმედების სახალხო კომისარიატს ეცნობოს“. სამწუხაროდ, დღემდის ეს ასე არ ხდებოდა. როგორც ჩანს მთავრობის დეკრეტებს და განკარგულებებს ადგილობრივ ჩვენი ორგანოები არ იცნობენ, და ამას ბოლო უნდა მოეღოს.

მიწადმოქმედების სახალხო კომისარიატი დღეიდან მიიღებს საჩქარო ზომებს, რათა ყოველივე იმ გაუფებრობას, და ვიტყვით პირდაპირ: ყოველივე იმ ბოროტებას, რასაც ადგილი ჰქონდა აქამდის საადგილ-მამულო კითხვების გადაჭრის ნიადაგზე ამიერიდან ადგილი აღარ ჰქონდეს:

ამისთვის კი საჭიროა, რომ ყველა ადგილობრივი საბჭოთა ორგანოები მტკიცეთ ასრულებდენ და იცავდენ საქართველოს სოციალისტური საბჭოთა რესპუბლიკის კანონებს და დადგენილებებს. მაგრამ მარტო ეს არ კმარა. საბჭოთა ხელისუფლების მიერ მიწის საკითხის მოწესრიგება აუცილებლათ თხოულობს, რომ ამ საქმეში მახლობელი და აქტიური მონაწილეობა მიიღოს თვით **მშრომელმა გლეხობამ**. ჩვენი ძირითადი კანონი მიწის შესახებ (დეკრეტი № 17) აშენებულია სწორედ მშრომელი გლეხკაცობის თვითმოქმედობაზე;

მან თითონ უნდა მოკიდოს ხელი ამ საქმეს თითონ იკისროს მისი გატარება ცხოვრებაში ისე, როგორც ამას თვით კანონი თხოულობს. მთავრობა, ადგილობრივი რევკომი, სახალხო მილიცია ვალდებულია გლეხებისაგან არჩეული მიწის კომიტეტებს ყოველგვარი დახმარება აღმოუჩინონ, წინააღმდეგ შემთხვევაში ყველა ეს ორგანოები პასუხისგებაში უნდა იქნენ მიცემულნი.

ჩქარა გლეხკაცობა შემოდგომის ხვნა-თესვის საქმეს უნდა შეუდგეს. ბევრ ალაგას თურმე არ იციან, ვის სად რომელი მიწის დათესვის უფლება აქვს. ეს ადვილი ასახსნელია, ვინაიდან გამოცემული კანონები გლეხებამდე ჯერ კიდევ არ მისულა. მთავრობა, განსაკუთრებით მიწათმოქმედების სახალხო კომისარიატი, ღებულობს ამ გარემოებას მხედველობაში და მას შესაფერ ანგარიშს გაუწევს შესაფერ ზომების საჩქაროთ მიღებით.

მაგრამ საჭიროა ადგილობრივ საბჭოთა ყველა ორგანოების ენერგიული მუშაობა ამ საქმეში, ვინაიდან მიწის საკითხის მოწესრიგება თანახმად საბჭოთა მთავრობის მიერ გამოცემულ კანონებისა დღეს უპირველესი საქმეა და იგი პირველ რიგში უნდა იქნეს დაყენებული. საჭიროა, რომ ყველა პარტიული მუშაკი, ყველა პროპაგანდისტი და აგიტატორი, რომელიც სოფელში გაემგზავრება, კარგად იყოს გაცნობილი მიწის საკითხთან და მიწის

დეკრეტებთან და თან ჰქონდეს ყველა საჭირო მასალა.

პრაქტიკამ და გამოცდილებამ დაგვანახვა, რომ საქართველოს სოციალისტურ საბჭოთა მთავრობის მიერ გამოცემული ძირითადი კანონი საესებით აკმაყოფილებს გლეხკაცობის დიდი უმრავლესობის ინტერესებს და გლეხკაცობა, როცა მას ეცნობა, საესებით იწონებს მას. საჭიროა მხოლოდ, რომ შესაძლებელი გავხადოთ მისი გატარება ცხოვრებაში რაც შეიძლება დაჩქარებით. მაშინ გლეხობა შეიქნება საბჭოთა ხელისუფლების ერთგული დამცველი. ამიტომ ჩვენ მოვუწოდებთ ყველას, ყველა პარტიულ ამხანაგებს, ყველა იმათ, ვისაც გლეხკაცობისათვის პართლა შესტკივა გული, მხურვალე მონაწილეობა მიიღონ ამ საქმეში. მოვუწოდებთ ყველა სამაზრო და სასოფლო საბჭოთა ორგანოებს და თვით გლეხკაცობას ენერგიულათ და ერთგულათ მოკიდონ ხელი ამ საქმეს, მოულონ ბოლო იმ გაუგებრობას, რასაც აქამდის ადგილი ჰქონდა, აღაგმონ ყოფილი შემამულეები, და მით უზრუველყონ **საქართველოში მშრომელი ხალხის ნაძვლი ვამარჯვება მის მევლეფელებზე, ე. ი. განამყაცონ მუშების და გლეხების სრული ბატონობა (დაქტატურა).**

3 აგვისტო, 1921 წ.

დ ა მ ა ტ ე გ ა № 1

დ ე კ რ ე ტ ი № 17.

საქართველოს რევოლუციონური კომიტეტისა
მიწის შესახებ.

საქართველოს საბჭოთა მთავრობა მთელი ხალხის წინაშე აცხადებს, რომ მიწის საკითხის გადაჭრა უნდა მოხდეს მხოლოდ მშრომელთა სასარგებლოდ შემდეგ საფუძველზე:

1. ყველა მიწები მთელი მშრომელი ხალხის საერთო კუთვნილებას უეადგენს. მიწის ყიდვა-გაყიდვა, მისი იჯარით ან რაიმე სხვა სახით ვისმეზე გადაცემა ისპობა.

2. ის მიწები და სხვილი მამულები, რომლებიც ყოფილ მთავრობის დროს ჩამოურთმეველი შერჩათ კერძო მემამულეებს, ეკლესიებს, მონასტრებს და სხვა სხვილ მფლობელთ, შენობებით, ყოველივე ინვენტარით, სამეურნეო იარაღებით ერთმევათ დღევანდელ მფლობელთ სრულიად უსასყიდლოდ და წინეთ ჩამორთმეულ მიწებთან ერთად ჩაირიცხებიან მიწის სახელმწიფო ფონდში და გადადიან მშრომელთა სასარგებლოდ.

შენიშვნა: ეს მუხლი არ ეხება წვრილ და საშუალო მფლობელთ; ამ კატეგორიის მფლობელე-

ბი პირიქით მიიღებენ დასამუშავებლად მიწის საკმაო რაოდენობას თავის ოჯახის მოთხოვნაზე და დასაკმაყოფილებლად.

3. სამოსახლო ადგილები (ეზოები) პატარა ზომისა სოფლად და ქალაქად პატარა ბაღებით და ბოსტნებით დღევანდელ მფლობელთა სარგებლობაში დარჩება, ხოლო მიწის ამ ნაკვეთების სიდიდე განსაზღვრული იქნება ცალკე დამატებითი კანონით თანახმად ამა დეკრეტის მეექვსე მუხლისა.

4. ყველა, როგორც წინეთ, ისე ამ დეკრეტის ძალით ჩამორთმეული მიწები მთელი შენობებით, ყოველგვარი მოწყობილობით, სამეურნეო ინვენტარით გადაირიცხება მიწის სახელმწიფო ფონდში და გადადის ადგილობრივ (სათემო, სამაზრო ან საგუბერნიო) გლეხთა დეპუტატების საბჭოების პირდაპირ განკარგულებაში; სანამ კი ასეთები არ შემდგარან ეს მიწები გადავა სათანადო რევოლუციონურ კომიტეტების განკარგულებაში. ყველა ეს ორგანოები მიწის საკითხის მოწესრიგების საქმეში სახელმძღვანელო დირექტივებს ღებულობენ მიწათმოქმედების სახალხო კომისარიატისაგან.

5. ჩამორთმეული ან ჩამოსართმევი მამულის რაიმე დაზიანება ან გაფუჭება, რომელიც ამიერიდან შეადგენს სახალხო კუთვნილებას, გამოცხადებულია სასტიკ დანაშაულად, რაც დასჯილი უნდა იქნეს რევოლუციონური კანონით.

გლახთა დეპუტატების სათემო და სამაზრო საბ-
ქოები, ან რევოლიუციონური კომიტეტები დებუ-
ლობენ ყოველივე საჭირო ზომებს მიწების ჩამორთ-
მევის დროს სასტიკი წესრიგის დასაცავად.

6. ყველა სოფლის საზოგადოებაში ან თემში
დაუყოვნებლივ უნდა შესდგეს უმიწაწყლო, წერი-
ლი და საშუალო მიწის მშრომელთაგან, ე. ი. ლა-
რიბი გლახკაცობისაგან, **მიწის კომიტეტები**, რომ-
ლებიც მიწათმოქმედების სახალხო კომისარიატის და
სამაზრო გლახთა დეპუტატების საბჭოს ან რევოლიუ-
ციონური კომიტეტის წარმომადგენლებთან ერთად
ახდენენ მიწის ჩამორთმევას (კონფისკაციას) და
ადგილობრივ პირობების მიხედვით განსაზღვრავენ რე-
გორც მიწის იმ ნორმას, რომელიც უნდა ჩამორთმეულ
იქნეს, აგრეთვე მიწის ნორმას, ანუ რაოდენობას, რომე-
ლიც უნდა გადაეცეს გლახკაცობის ცალკე ოჯახებს სა-
სარგებლოდ მიწის არსებული ფონდიდან, გარდა იმ
მამულებისა, რომელთა მოვლა-პატრონობა და და-
მუშავება, თანახმად ამ დეკრეტისა, დაკისრებული
აქვს თვით სახელმწიფოს ან თემს (მუხ. 7).

7. სხილი მამულები, სადაც გაშენებულია სა-
სოფლო-სამეურნეო მნიშვნელობის და მაღალი კულ-
ტურის პლანტაციები, სანერგეები, ბაღები, ორან-
ჟერეები და სხვ. არ იქნებიან დანაწილებულნი, არა-
მედ გადაიქცევიან კულტურულ-საჩვენებელ სახალხო
მამულებად და გადაეცემიან თავის სიდიდის და მნი-

შენელობის მიხედვით სახელმწიფოს, ან ადგილობრივ საბჭოების განკარგულებაში.

შენიშვნა: აგრეთვე ჯიშიანი ოთხეუხის, ან ფრინველის მომშენებელი ყოველი კერძო წაოპოება უნდა გამოცხადდეს სახალხო ქონებად და უნდა გადაეცეს თავისი სიდიდის და მნიშვნელობის მიხედვით სახელმწიფოს, ან თემს.

8. საბჭოთა მთავრობა, როგორც სასოფლო მეურნეობის წარსამატებლად და განსავითარებლად, ისე მშრომელი მასის საკეთილდღეოდ განსაკუთრებულ ყურადღებას მიაქცევს სათემო ანუ კოლექტიური მეურნეობის სხვა და სხვა ფორმების (კომუნების, არტელების და სხვ.) შემოღებას და ზრდა-განვითარებას. კოლექტიურ მეურნეობაში მიწვეულ უნდა იქნენ სოფლის პროლეტარები და ნახევარ-პროლეტარები, ანუ ის გლეხები, რომელთაც ან სრულებით არ აქვთ საკუთარი მეურნეობა, ან თუ აქვთ მეტად უმნიშვნელო, ე. ი. არ მოეპოვებათ არც სამყოფი მიწა და არც სამყოფი სამეურნეო იარაღი მის დასამუშავებლად. ასეთ კომუნებს თუ არტელებს განსაზღვრულ პირობებში გადაეცემა თავისუფალი მიწის ნაქრები, გარდა ამისა სახელმწიფო აღმოუჩენს მათ როგორც აგრონომიულ დახმარებას, ისე ნივთიერ სახსარსაც, მიწის დამუშავების საუკეთესოდ მოსაწყობად.

9. მიწის წიაღი: მადნეულობა, ნავთი, ქვანახშირი, შავიქვა, მარილი და სხვ., აგრეთვე ტყე-

ბი, მდინარეები და ტბები, რომელთაც აქვთ სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობა, გადადიან სახელმწიფოს განსაკუთრებულ სარგებლობაში. ყველა პატარა მდინარეები, ტბები და ტყეები (ბუჩქნარები) გადადიან სათემო სარგებლობაში, რომელთაც განაგებენ ადგილობრივი თვითმმართველი ორგანოები (გლეხთა დეპუტატების საბჭოები).

10. მიწით სარგებლობის უფლება ეძლევა საქართველოს საბჭოთა სოციალისტურ რესპუბლიკის ყველა მოქალაქეს განურჩევლად სქესისა, ვინც კი მოინდომებს მიწის დამუშავებას საკუთარის შრომით თავის ოჯახის დახმარებით ან ამხანაგობით და მხოლოდ იმ დრომდე, სანამ შეეძლება მიწის მუშაობა.

მიწის მშრომელნი, რომელთაც მოხუცებულობის ან დასნეულების გამო სამუდამოდ მოესპობათ მუშაობის უნარი, კარგავენ უფლებას მიწით სარგებლობისას, ხოლო სამაგიეროდ სახელმწიფოსაგან იღებენ დახმარებას პენსიის სახით.

ამ გზით ჩამორთმეული მიწის ნაქრები გადადიან სახელმწიფოს საადგილ-მამულო ფონდში, უპირატესობა ამ ნაწილების მიღებისა ეძლევა ახლობელ ნათესაებს იმ პირისა და მისივე ჩვენებით, რომელსაც ჩამოერთვა მიწა.

11. ყველა მიწის მუშაკი, უმიწაწყლო თუ მცირე მიწის მქონებელი გლეხი სახალხო საფონდო

მიწიდან მიიღებს სამყოფ მიწას, რაც უზრუნველყოფს მის და მისი ოჯახის არსებობას.

12. თუ ვინცობაა რომელიმე ადგილას მიწის სივიწროეა და არსებული ფონდი სამყოფი არ იქნება ყველა ადგილობრივ მცხოვრებთა დასაკმაყოფილებლად შესაძლებელია მოხდეს გადასახლება ერთი ადგილიდან მეორე ადგილას. ამ შემთხვევაში გადასახლების მოწყობას და აგრეთვე ამის გამო გამოწვეულ ხარჯებს და გადასახლებულებისათვის საჭირო სამეურნეო იარაღების მიწოდებას კისრულობს თვით სახელმწიფო. თვით გადასახლება უნდა მოხდეს ნებაყოფლობით და არავითარ იძულებით მოქმედებას ადგილი არ უნდა ჰქონდეს.

13. ვინც ამ ქონებრივი გადატრიალების დროს დაზარალდება, მას აქვს უფლება მხოლოდ საზოგადოებრივ დახმარებაზე იმ დრომდე, სანამ ის ახალ პირობებს შეეწყობა.

14. ჩამორთმეული მიწების მთელი სამეურნეო ინვენტარი, ანუ სამეურნეო იარაღები, მაშინები, პირუტყვი და სხვა უსასყიდლოდ გადადის თავისი სიდიდის და მნიშვნელობის მიხედვით სახელმწიფოს ან თემის სარგებლობაში.

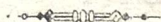
15. ამ დეკრეტის ძალით ყოველგვარი გადასახადი მიწაზე საქართველოს სოციალისტური საბჭოთა რესპუბლიკის ტერიტორიაზე სამუდამოდ ისპობა.

16. ამ დეკრეტის გამოქვეყნების დღიდან გაუქმებულია ყველა მიწის კანონები, რომლებიც იქნენ გამოცემული სხვა და სხვა მთავრობისაგან 1921 წ. 25 თებერვლამდე, როგორც მაგალითად 1917 წლ. 16 დეკემბრის, 1918 წ. მარტის 7-ს, 1919 წლ. 28 იანვრის და 1920 წ. 10 თებერვლის.

17. იმ უმიწაწყლო ან მცირე მიწიან გლეხებს, რომლებმაც ყოფილი მთავრობის დროს მიწა შეიძინეს მიწის ფონდიდან ფულზე, ნაყიდი მიწა რჩებათ სარგებლობაში ამ დეკრეტის საფუძველზე, ხოლო გაღებული ფული უნდა დაუბრუნდეს ხაზინიდან.

18. საბოლოო დაწვრილებითი კანონი მიწის საკითხის მოსაგვარებლად და ცხოვრებაში გასატარებლად ამ დეკრეტის საფუძველზე გამომუშავებული და გამოქვეყნებული იქნება სულ ახლო მომავალში.

1921 წ., აპრილის 6.

დ ა მ ა ტ ე გ ა № 2

მიწად-მ.აქმედების ს ხალხო კომისარიატის ცირკულიარები სამაზრო რევკომების მიმართ მიწების შესახებ.

№ 1.

საადგილ-მამულო ურთიერთობის და მიწით სარგებლობის მოწესრიგების დროს, ყოველივე ანარქიის და არევ-დარევის თავიდან ასაცილებლათ, წინადადება გეძლევათ, თანახმათ მუხ. ნ ა. წ. ნ აპრილის დეკრეტისა № 17 მიწის შესახებ, დაუყოვნებლივ შეუდგეთ მიწის კომიტეტების შედგენას, რის შესრულების დროსაც უნდა იხელმძღვანელოთ შემდგომით:

1) სამაზრო რევკომის რწმუნებულნი მიდიან სოფლებში, შეჰყრიან უმიწაწყლო, მცირე და საშუალო მიწის მქონე მშრომელთა ყრილობას და ეს უკანასკნელი თავიანთ შორის ირჩევს მიწის კომიტეტს; ყრილობას თავმჯდომარეობს რევკომის რწმუნებული.

2) როცა ორი ან მეტი სოფელი ერთმანეთთან ახლო მდებარეობენ ან მათი მიწაწყლის ურთიერთობა და საკითხი იმდენათ გადაბმულნი არიან, რომ გარემოება მოითხოვს მათი მიწების საქმის ერთად და თანხმობით გადაჭრას, ასეთ სოფლებს შეუძლიანთ აირჩიონ ერთი კომიტეტი.

3) როცა მიწის კომიტეტს ირჩევს ერთი სოფელი, მასში უნდა აირჩეს არა ნაკლებ სამისა და არა უმეტეს ხუთი პირისა და როცა კომიტეტს ირჩევს ორი ან მეტი სოფელი ერთად, ამ კომიტეტში თითო სოფლიდან უნდა აირჩეს არა უმეტეს სამი კაცისა.

4) მიწის კომიტეტი თავის წევრებს შორის აირჩევს თავმჯდომარის მოადგილეს, რომელიც შეასრულებს თავმჯდომარის მოვალეობას, თუ ამ თანამდებობით აღჭურვილი არ აღმოჩნდება მიწადმოქმედების კომისარიატის წარმომადგენელი.

5) თანახმათ დეკრეტისა, მიწის კომიტეტები ახდენენ მიწის ჩამორთმევას (კონფისკაციას) მიწადმოქმედების სახალხო კომისარიატის და სამაზრო გლეხთა დეპუტატების საბჭოს ან რევ. კომ. წარმომადგენლებთან ერთად (მუხ. 6 დეკრ.) ამის გამო მიწის კომიტეტებს არ შეუძლიანთ აწარმოონ მიწების ჩამორთმევა (კონფისკაცია) აღნიშნულ წარმომადგენელთა მოსვლამდე.

6) დამთავრდება რა კომიტეტების მოწყობა, სამაზრო რევკომები ტელეგრაფით აცნობებენ სახალხო კომისარიატს კომიტეტების რაოდენობას, რათა კომისარიატმა იცოდეს თუ რამდენი წარმომადგენელი დასჭირდება გასაგზავნათ თავის მხრით თითო მაზრაში.

7) მიწის კომიტეტებს ჯილდოს მისცემს მთე-

ლი სოფელი. ჯილდო განსაზღვრულ უნდა იქნეს კომიტეტის ამრჩევ ყრილობაზე. მიწის კომიტეტი მიიღებს ჯილდოს დღიდან მისი მოქმედების დაწყებისა. 14 აპრილი 1921 წ.

№ 2.

მიუხედავად საქართველოს რევკომის ცირკულიარულ განკარგულებისა და ამავე რევკომის მიწის დეკრეტის დედა აზრისა, რესპუბლიკაში და განსაკუთრებით რამოდენიმე მაზრაში ფართოთ აქვს ადგილი არა სასურველ მოვლენებს მიწის დარგში, ე. ი. მცხოვრებნი თავის ნებით და ძალადობით იტაცებენ მიწებს: ამას ადასტურებს მეტად ხშირი საჩივრები, რომლებიც შემოდინ კომისარიატში.

კიდევ განმეორებით გაცნობებთ სახელმძღვანელოთ, რომ სანამ არ მოეწყობა მიწის კომიტეტები, რომლებიც მიწადმოქმედების კომისარიატის ხელმძღვანელობით განახორციელებენ მიწის რეფორმას, რევკომებმა მაზრაში არ უნდა დაუშვან ანარქიის გამეფება, ე. ი. მცხოვრებნი თავის ნებით და ძალადობით ნუ შეეხებიან წვრილ და საშუალო მესაკუთრეებს და საერთოდ ნუ არღვევენ ფაქტიურ მფლობელობას. 19 აპრ. 1921 წ.

№ 3.

მიწადმოქმედების სახალხო კომისარიატი, იღებს რა მხედველობაში, რომ მიწის კომიტეტების მუშა-

ობას ნორმების გამოკვლევის შესახებ და გეგმების გამომუშავებას, დამტკიცებას და ადგილზე შესრულებას დასჭირდება დიდი დრო, ცხოვრება კი თხოულობს აგრარულ კითხვების ამ წუთშივე ასე თუ ისე გადაჭრას, ავალებს სამაზრო რევოლუციონურ კომიტეტებს მიიღონ ეხლავე შემდეგი დროებითი წესები სახელმძღვანელოთ:

1) არავინ გასცეს მიწა სამუშაოთ ქირით ან ღალით, გარდა წვრილ-შვილიანი ქვრივი დედაკაცებისა, სამხედრო, ან სამოქალაქო სამსახურში მობილიზაციით გაწვეულთა და ისეთი პირებისა, რომლებიც დასწვლულების ან ღრმა მოხუცებულობის გამო თითონ ვერ შესძლებენ მიწის დამუშავებას და არც ოჯახში ეყოლებათ მიწის მუშაკი.

2) საზიაროთ გაცემული წვრილი და საშუალო ზომის მიწების შესახებ პირობები უნდა ძალაში დარჩეს ამ წლის მოსავლის მოწევამდე.

3) უმიწაწყლო ან მცირე მიწის მქონე სოფელეთ აღმოეჩინოთ დახმარება, რათა ისინი შეერთდნენ ნებაყოფლობით კომუნებში ან ამხანაგობებში და ერთად დაამუშაონ მიწა. ამ შემთხვევაში მათ უნდა მიეცეს დროებით, სათანადო კანონის გამოცემამდე, ცალკე ნაჭერი სახნავ-სათესი მიწისა საადგილმამულო თავისუფალი ფონდიდან და თუ საჭირო და შესაძლებელია, მუშა-საქონელი, იარაღი და სათესი მასალა.

4) თუ კომუნებათ, ამხანაგობებათ ან ჯგუფებათ შეეერთება არ მოეწყო, მიეცეს უმიწაწყლოებს და მცირე მიწის მქონე სოფლის მუშას სახელმწიფო საადგილ-მამულო თავისუფალი ფონდიდან საკმაო მიწა დასამუშავებლად და საჭიროების და შეძლების გვარათ დახმარება მუშა-საქონლით, იარაღით და სათესი მასალით.

5) არ დარჩეს დაუმუშავებელი არც ერთი სახნავ-სათესათ ვარგებული მიწის ნაჭერი, ბალი ან ვენახი მოუვლელი.

6) როდესაც აღიძრება რაიმე მნიშვნელოვანი საკითხი, რომელიც შეეხება რამოდენიმე სოფელს, მოხდეს ამ სოფლების მიწის კომიტეტების შეერთებული კრება სამაზრო რევ. კომ. წარმომადგენლის თანადასწრებით საქმის მოსაგვარებლათ.

7) საერთოდ ყველა კითხვები საადგილ-მამულო ურთიერთობის და მიწის შესახებ უნდა გადაწყვეტილიქნას რევოლიუციონურ სინდიკატის და სამართლიანობის თანახმად, და ყველა გადაწყვეტილებები მიწადმოქმედების სახალხო კომისარიატს ეცნობოს.

8) მეშვიდე მუხლში ნაჩვენები გადაწყვეტილება დაინტერესებულ პირთ შეუძლიანთ განასაჩივრონ მიწადმოქმედების სახალხო კომისარიატში არა უგვიანეს ორი კვირისა.

9) საჩივრის შეტანა ვერ შეაჩერებს გადაწყვეტილების სისრულეში მოყვანას. 20 აპრილი, 1921 წ.

№ 4.

მიწის დეკრეტის (6 აპრ. № 17) ზოგიერთ მუხლების განსამარტებლათ მიწადმოქმედების სახალხო კომისარიატი აცხადებს:

1) თანახმად ა. წ. 23 აპრილის დამტკიცებულ „წესების“ მე-3-მე მუხლისა მიწების ჩამორთმევა-დანაწილების შესახებ საქართველოში მიწით სარგებლობის უფლება აქვს საქართველოს რესპუბლიკის ყველა მოქალაქეს, ვინც კი დაამუშავებს მას საკუთარის შრომით.

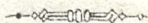
2) ყოფილ მემამულეს, რომელიც დაბრუნდება თავის მამულში ამა წლის 15 ივნისამდე და განაცხადებს, რომ მას სურს მიწის დამუშაება საკუთარი შრომით, საერთო წესით უნდა მიეცეს ნორმა დეკრეტის ძალით თავის ყოფილ მამულში.

3) დაბრუნებული მემამულე, რომელიც 1922 წ. 1 იანვრამდე არ შეუდგება მიცემული ნორმის თავისი შრომით დამუშაებას, ჰკარგავს უფლებას მინიჭებულ ნორმაზე, რომელიც ჩაითვლება მიწის ფონდში.

4) ყველა მუშა-მოსამსახურეს საქართველოს საბჭოთა სახელმწიფო, საზოგადოებრივ და სამრეწველო დაწესებულებებისა, რომლის მფლობელობაში არის მცირე ანუ საშუალო ზომის მიწა-ადგილი, დამუშაებელი თუ დასამუშაებელი, და რომელიც მხოლოდ დრო გამოშვებით მიდის სოფლად სამუ-

შოდ, უფლება აქვს დაიტოვოს თავის მფლობელობაში ასეთი მიწები.

ნ) მეოთხე მუხლი არ ვრცელდება იმ პირებზე, რომლებიც ცხოვრობენ სხვისი შრომის ექსპლოატაციით (ვაჭრები, ფაბრიკა-ქარხნების პატრონები და სხვა). 27 აპრილი, 1921 წ.

დ ა მ ა ტ ე ბ ა № 3

ი ნ ს ტ რ უ ჯ ი ა

მიწის ნორმების გამომუშავების შესახებ

(1921 წლის 6 აპრილის დეკრეტი № 17 და 23 აპრილის «წესები»).

1. თანახმად 1921 წლის 6 აპრილის დეკრეტისა მიწის საკითხის გადასაწყვეტად მიწის კომიტეტები პირველ ყოვლისა შეუდგებიან მიწის ნორმის გამორკვევას.

2. ამ მიზნისათვის კომიტეტი მიწადმოქმედების სახალხო კომისარიატის წარმომადგენლის თავმჯდომარეობით იკვლევს სამოქმედო რაიონის საზღვრებში საშუალო გლეხის ოჯახის ადგილ-მამულს, როგორც სივრცის და ავკარგიანობის, ისე მეურნეობის მდგომარეობის მხრივ.

შენიშვნა: საშუალო გლეხის ოჯახათ ჩაითვლება ისეთი ოჯახი, რომლის წევრთა რიცხვი არ აღემატება 3—5 სულს, რომელიც არ სარგებლობს საერთოთ დაქირავებული მუშით, თუ არა თესვის, თოხნის და ჭირნახულის მოკრეფის დროს, და რომელიც თავის მხრივ არ საჭიროებს ჭირაზე გასვლას.

3. საშუალო ოჯახის მიწების რაოდენობის და ღირსების გამორკვევის შემდეგ კომიტეტი იკვლევს

მიწის ნორმას სულზე, ე. ი. გამოიანგარიშებს რამდენი მიწა მოსდის საშუალო ოჯახის თითო სულს.

4. თუ მე-2-რე მუხლში მოხსენებული ადგილმამული შესდგება სხვა და სხვა ღირსების ნაწილებისაგან, მაშინ მას კომიტეტი ჰყოფს კატეგორიებად და ყოველ კატეგორიისთვის ცალკე ირკვევს ნორმას.

5. იმ შემთხვევისათვის თუ ვინმე ნორმაზე მეტი მიწების ჩამორთმევის დროს მოისურვებს ხვედრი მიწის მიღებას ერთს რომელიმე კატეგორიაში, კომიტეტი ირკვევს სხვა და სხვა კატეგორიის შორის პროპორციას, ე. ი. რამდენ დესიატინას დაბალი კატეგორიის მიწისა ეთანასწორება ერთი დესიატინა მაღალი კატეგორიისა.

6. კომიტეტი ყოველ თავის მოქმედების შესახებ ადგენს ოქმს, რომელსაც იგი აწერს ხელს.

7. თუ ნორმის გამომუშავების დროს ამა თუ იმ კითხვის შესახებ კომიტეტის წევრთა შორის უთანხმოებამ იჩინა თავი, დავა გადაწყდება უბრალო ხმის უმეტესობით.

8. ნორმის გამორკვევასთან ერთად კომიტეტი არკვევს თავის სამოქმედო რაიონის საზღვრებში მთელ საადგილ-მამულო ფონდს და ახდენს მცხოვრებთა აღრიცხვას. საადგილ-მამულო ფონდის ანგარიში უნდა შეიცავდეს საერთო ჯამს ყველა მიწებისას, რომლებიც ვარგან მცხოვრებთა შორის დასანაწილებლად. მცხოვრებთა აღრიცხვა უნდა შეიცავდეს კომლთა

რიცხვს და სულთა რაოდენობას სქესის, წლოვანობის, მუშაობის უნარის, ხელობის, მუდმივ საცხოვრებელ ალაგის და ცოცხალ თუ უსულო ინვენტარის აღნიშვნით (მუხ. 15 „წესებისა“).

9. ნორმების გამოკვლევის და საადგილ-მამულო ფონდისა და მცხოვრებთა აღრიცხვის შემდეგ მიწის კომიტეტის თავმჯდომარე წარუდგენს სამაზრო საადგილ-მამულო განყოფილებას თავის მოსაზრებას შესრულებულ მუშაობის შესახებ და მთელ მასალას ნორმების, ფონდის და მცხოვრებთა აღრიცხვისას.

10. სამაზრო საადგილ-მამულო განყოფილება, განიხილავს რა კომიტეტების მიერ შეკრებულ მასალას მთელს მაზრაში, წარუდგენს მას კომისარიატს თავის მოსაზრებით და შენიშვნებით, რომელსაც, თუ საჭიროთ დაინახავს, დაურთავს თავის პროექტს ნორმების შესახებ.

11. მიწადმოქმედების კომისარიატის საადგილ-მამულო პოლიტიკის განყოფილება, განიხილავს-რა სამაზრო-საადგილ-მამულო განყოფილებათაგან წარმოდგენილ პროექტებს, ამტკიცებს მათ უცვლელათ ან შესწორებით, ან უკან აბრუნებს თავის შენიშვნებით პროექტის ახლად შესადგენათ.

12. მიწადმოქმედების კომისარიატის საადგილ-მამულო პოლიტიკის განყოფილებას შეუძლიან, თუ მან საჭიროთ და შესაძლებლათ დაინახა, შეიმუშავოს ერთი რომელიმე ნორმა ან ნორმების რაიმე

ცხრილი რესპუბლიკის რამოდენიმე მაზრებისათვის და მთელ რესპუბლიკისათვისაც, ხოლო ამ შემთხვევაში იგი სათანადო პროექტს წარუდგენს კომისარიატის თავმჯდომარეს დასამტკიცებლათ.

13. მეორე და მერვე მუხლებში გამოსახულ მიზნების უკეთესათ მისაღწევათ კომიტეტი ჰკრებს საჭირო ცნობებს სპეციალურ საანკეტო ფურცლების შემწეობით.

14. მიწის კომიტეტის თავმჯდომარე აწარმოებს დღიურს, სადაც აღნიშნავს დღის განმავლობაში შესრულებულ მუშაობის შინაარსს და მუშაობის დამაბრკოლებელ მიზეზებს. დღიურს ხელს აწერს ყოველ დღე კომიტეტის ერთი ადგილობრივი წევრი. დღიური წარედგინება სარევიზიოთ მოსულ რევიზორს, რომელიც აღნიშნავს მასში რევიზიის დღეს. შემჩნეულ დეფექტებს მუშაობისას და თავის დირექტივებს.

დ ა შ ა ტ ე ბ ა № 4

დედანზე მიწ. მოქ. სახ. კომისარის მიერ წარწერილია:

„ვამტკიცებ

ფ. მახარაძე

8/VIII—1921 წ.“

ი ნ ს ტ რ უ ქ ც ი ა

მიწად-მოქმედების სახალხო კომისარიატთან განსაკუთრებულ კომისიის მოწყობის შესახებ თანახმათ დეკრეტისა № 62 1921 წლ. ივლისის 27 თარიღით.

1. საერთო დებულება.

1. მიწის მფლობელობით და მისი ურთიერთობით გამოწვეული დავის გარჩევა და გადაწყვეტა ევალება მიწად-მოქმედების სახალხო კომისარიატთან არსებულ განსაკუთრებულ საადგილ-მამულო კომისიას და მის განყოფილებებს მაზრებში (სამაზრო კომისიები).

2. საქმე ირჩევა საჯაროთ და დაინტერესებულ პირთ შეუძლიანთ გამოგზანონ რწმუნებულები.

3. საქმე სწყდება თანახმათ მიწის დეკრეტის № 17 და სოციალისტურ სინილისის მიხედვით.

2. ო რ გ ა ნ ი ზ ა ც ი ა.

4. მიწად-მოქმედების სახალხო კომისარიატთან არსებულ განსაკუთრებულ საადგილ-მამულო კომი-

სიაში შედიან: თავმჯდომარე, მისი მოადგილე და შვიდი წევრი.

5. თავმჯდომარეს ნიშნავს მიწად-მოქმედების კომისარიატი, ხოლო მის მოადგილეთ ითვლება საადგილ-მამულო პოლიტიკის განყოფილების გამგე; შვიდი წევრიდან ოთხს იძლევა საადგილ-მამულო პოლიტიკის განყოფილებ (თანახმათ ქვეგანყოფილებათა რიცხვისა), და თითოს: მუშათა და გლეხთა ინსპექცია, კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტი და პროფესიონალური კავშირთა საბჭო.

6. კომისიასთან არსებობს კანცელარია, რომელიც შესდგება: მდივნისა, საქმის მწარმოებლისა და მანქანაზე გადამწერისაგან.

7. კომისიის სხდომა ჩაითვლება კანონიერათ, თუ მას დაესწრო თავმჯდომარე ანუ მისი მოადგილე და არა ნაკლებ ორი წევრისა.

3. კომისიის სამაზრო განყოფილება.

8. კომისიის სამაზრო განყოფილებაში შედიან თავმჯდომარე და ხუთი წევრი.

9. თავმჯდომარეს ნიშნავს სახალხო კომისარი, ხოლო წევრებათ ითვლებიან სამაზრო საადგილ-მამულო განყოფილების კოლეგიის წევრები და თითო წარმომადგენელი სამაზრო მუშათა და გლეხთა ინსპექციისა, პარტკომისა და პროფკავშირის.

10. სხდომა ჩაითვლება კანონიერათ თანახმათ მეშვიდე მუხლისა.

4. საქმის გარჩევა სამაზრო კომისიაში.

11. ყოველი საქმე, დავა თუ პრეტენზია, იწყება სამაზრო კომისიაში.

12. საქმის გარჩევის დღისთვის კომისია იწვევს მხარეებს და მოწმეებს უწყებით.

13. კომისია შეუდგება საქმის გარჩევას, თუ მხარეებს ჩაბარებული აქვთ უწყებები.

14. თუ საქმე მორიგებით არ გათავდა, კომისია შეუდგება მხარეების და მოწმეების დაკითხვას და საბუთების შემოწმებას, თუ უკანასკნელი საჭირო აღმოჩნდა.

15. როდესაც კომისია დაინახავს, რომ კითხვა საკმაოდ არის გამორკვეული, ადგენს თავის განაჩენს, რომელსაც უცხადებს მხარეებს.

16. უკმაყოფილო მხარეს შეუძლიან განსაჩივროს კომისიის დადგენილება სამი დღის განმავლობაში დღიდან დადგენილებისა კომისარიატთან არსებულ განსაკუთრებულ კომისიაში.

შენიშვნა: კომისია საჯაროთ აცხადებს განსაჩივრების ვადას.

17. ძალაში შესული დადგენილება უნდა იქნეს სისრულეში მოყვანილი სამაზრო რევილიუციონური კომიტეტის საშვალებით.

5. საქმის გარჩევა კომისარიატთან არსებულ განსაკუთრებულ კომისიაში.

18. განსაკუთრებული კომისია, მიიღებს რა განსაჩივრებულ საქმეს, ნიშნავს გარჩევის დღეს სამი

დღის განმავლობაში დღიდან საქმის მიღებისა, და იწვევს მხარეებს უწყებებით.

19. კომისიის მიერ გამოტანილი დადგენილება არა უგვიანეს ორი დღისა წარედგინება მიწად-მოქმედების სახალხო კომისარიატის კოლეგიას დასამტკიცებლად.

ს ა რ ჩ ე ვ ი

1. საქართველოს საბჭოთა შთავრების კანონები მიწის შესახებ 3—14 გვ.
2. დამატება № 1. დეკრეტი № 17 საქართველოს რევოლუციონური კომიტეტისა მიწის შესახებ 15—21 „
3. დამატება № 2. მიწად-მოქმედების სახალხო კომისარიატის ცირკულიარები სამაზრო რეგკომების მიმართ მიწების შესახებ. 22—28 „
4. დამატება № 3. ინსტრუქცია მიწის ნორმების გამომუშავების შესახებ 29—32 „
5. დამატება № 4. ინსტრუქცია მიწად-მოქმედების სახალხო კომისარიატთან განსაკუთრებული კომისიის მოწყობის შესახებ. 33—36 „

